

Sista utposten

De svarar alltid i telefon. De har tid att lyssna. De måste kunna fatta beslut här och nu. Men allt som inte är akut får vänta till vanlig kontorstid.

Text: Anna Fredriksson | Bild: Anders Löwdin | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 4 2013](#)

Lördag 18.00 I det lilla rummet med tre skrivbord, en fax och en varmt lysande röd soffa kommer lidande, oro, ångest och misär att passera revy den här helt vanliga lördagskvällen i Stockholms norra förorter.

– Det vi ser är det som verkligen inte fungerar. Här och nu styr oss, är det akut så är det, säger Anette Bäckström, chef för socialjouren Stockholm i Nordväst.

Bristen på bostäder, följderna av missbruk och av världspolitiken, hur gamla och psykiskt sjuka och ensamma vi kan vara, sprickorna i välfärden, mänskliga tillkortakommanden – allt blir synligt här. Sammanlagt 30 olika ärenden per kväll brukar det bli.

– Hej det är från socialjouren. Vi fick veta att flickornas pappa sitter hos polisen, så vi vill höra hur det är med dig och barnen? Han släpps inte i kväll, det är viktigt att du och vi får veta när han släpps så att vi kan prata om var du och barnen är då. Någonstans där ni är trygga. Vi ringer i morgon igen!

Eva Lenestad startar kvällen med att beta av uppdrag jouren fått av kommunernas socialtjänster innan de släckt kontorslampan och tagit helg. Ett sådant är att se till att mamman som Eva just ringde inser att hon måste flytta iväg från sin våldsamme man för att skydda sina barn.

– Socialtjänsten har gjort en skyddsbedömning att vi ska placera henne tillsammans med barnen. Om åklagaren släpper mannen under helgen och hon inte går med på att flytta har vi fått uppdraget att tvångsomhänderta barnen, förklarar Eva.

Om åklagaren glömmer meddela att mannen släpps, vilket kan hända, är det viktigt att ha direktkontakt med mamman. Allt för att skydda barnen.

Socialjourens uppdrag är tydligt: barnens situation ska prioriteras.

– Det finns ofta barn i periferin. Vår första fråga handlar alltid om det. När vi frågar polisen: Har de barn? Då kan de ha glömt och svara: Ja, oj då! Vi säger till dem: Ser ni barnskor i hallen – öppna alla dörrar, också de till garderoberna, säger Anette Bäckström.

Under de 35 år hon arbetat på olika ställen i socialtjänsten har skyddsneten kring barn försämrats, menar hon.

Anmälningar om misstänkt barnmisshandel ökar över tid medan kvinnofridsärenden ligger ganska konstant. Bostadslösheten ökar bland barnfamiljer när hyresrätterna blir färre och färre i den överhettade Stockholmsregionen. Ärenden med ensamkommande flyktingbarn ökar också väldigt kraftigt. Det brukar vara ett ärende per kväll med en ungdom som är traumatiserad och inte fungerar på sitt boende.

I jourens lilla rum stängs ventilationen av utanför kontorstid och det gör att det blir varmt. Men det finns en annan värme här också. Den som kommer av kombinationen kompetens, lugn och empati.

Utöver socialjouren är Anette Bäckström chef också för norrorts barnahus och för stödcentrum för unga brottsoffer. Men när hon gör ett jourpass är hon inte chef, då är alla är likställda. Förutom Anette och Eva jobbar Malin Ecker ikväll. Hon får ett samtal från en orolig mamma vars dotter rymt från familjehemmet där hon är placerad, långt från Stockholm. Mamman vill att Malin ska ta ett LVU, hon tror att polisen kommer att leta mer intensivt efter flickan då. Men polisen är redan inkopplad. Malin ringer familjehemmet.

– Vad är det som gör att du tror att hon vill pröva narkotika? Vad har du och din konsulent gjort för överenskommelse? Du tänker inte att du kan leta rätt på henne? Jag hör både din

och mammans oro, jag ifrågasätter inte den. Men att vara vagabonderande är inte grund för LVU. Jag försöker ringa henne. Det finns såklart grund att vara orolig, men LVU är något annat. Får jag kontakt hör jag av mig.

Klockan 20:15 Dags för matpaus. Jouren delar lokaler och matsal med polisen.

– Det är bra både för att de kan ha uppsikt över oss om vi får besök och för att det blir naturligt att prata, konstaterar Anette.

Men i kväll blir det inget pratat, för just som vi sätter oss får poliserna vid bordet intill ett larm och bara de halvätta tallrikarna blir kvar.

– Minns ni polisen som grät så efter att vi omhändertagit den där lilla flickan tillsammans? De frågade häromdan om vi visste hur det gått för henne, säger Eva.

Anette lovar att kolla. Önskesvaret vet alla. Att flickan har det bra i ett fint familjehem. Men kanske är svaret att hon är tillbaka i en missbruksmiljö igen. Den som frågar måste vara beredd på det svaret också.

Antalet ärenden som handlar om psykisk sjukdom, missbruk och våld ligger konstant sedan drygt tio år tillbaka. Det enda som statistiskt ökar är hemlösheten.

– När man jobbar här får man lätt bilden att alla dricker kopiöst och jämt, suckar Malin.

Men hon har inte blivit mer härdad än att hon blir orolig när en sponsor i Anonyma Alkoholister ringer om en drygt 60-årig man som var så berusad att han blev omhändertagen för några dagar sedan enligt LOB (lagen om berusade personer) av polisen och förd till tillnyktringsenhet. Därifrån har han nu skrivit ut sig själv mot läkarens rekommendation. Man gjorde dock ingen LVM-anmälan om akut tvångsvård enligt 13 § när han avvek. Malin ringer och kollar med en sjuksköterska där mannen vårdats. Han har också problem med hjärtat och enligt sponsorn har han som mål att suppa ihjäl sig. Nu ligger han naken hemma på golvet.

– När AA ringer är det illa, frågan är om det ska göras något akut eller om det är en fråga för vanliga soc? En akut LVM-anmälan görs om en person riskerar att dö om han går ut och dricker nu. En rutinerad läkare gjorde bedömningen häromdan att det inte behövdes.

Om kvällen blir lugn kan mannen få ett besök av jouren, blir beslutet tills vidare.

Klockan 21:40 Samtalen kommer i en strid ström. Från en garvad sjuksköterska från hemtjänsten som är upprörd över en drygt 50-årig kvinna som kommit hem från sjukhus färdigbehandlad men med ett gipsat ben, utan rullator. Hon kan inte röra sig, har inga blöjor som hon behöver, hemmet är i misär, fullt med kryp. "Det värsta jag sett." Efter en diskussion arbetskamraterna emellan om att jouren inte har rätt att fatta beslut enligt LSS lyckas i alla fall Malin ordna att kvinnan får besök av nattpatrullen och kanske en bedömning om plats på korttidsboende över helgen.

Att ansvaret skickas mellan olika stadsdelar, kommuner, huvudmän och utförare tillhör vardagen. Ibland är förväntningarna för höga på vad jouren kan göra.

–Vi kan inte göra mer än de som jobbar på dan! säger Malin.

Klockan 22.05 En kvinna som blivit utslängd av sin exsambo från den gemensamma lägenheten när hon velat separera efter misshandel ringer och vet inte var hon ska ha barnen när det är dags för hennes umgänge. Mannen vägrar släppa in henne i den gemensamma lägenheten. Hon får svaret att absolut hämta barnen på avtalad tid.

– Domstolen avgör vem som har mest nytta av lägenheten, du har lika stor rätt till den. Viktigt att han inte kan säga att du inte bryr dig om barnen. Kontakta familjerätten på måndag.

Det är ingen idé för jourpersonalen att försöka lösa konflikter.

– Di Levas låt: Vem ska jag tro på? kommer alltid för mig, säger Malin.

När den ena föräldern låter adekvat och vettig och den andra

likaså. Då är det bara att ställa sig frågan: Är det akut fara för barnet nu? Om svaret är nej, då får konflikten lösas av familjerätt eller domstol.

Att lyssna, ge tid för oro och ångest att komma ut kan lindra mycket i stunden. Två stammisar hörs av under kvällen. Båda lider av psykisk sjukdom. En kvinna behöver prata om att hennes gode man lurar henne på pengar. Trots att Anette genom sin långa yrkeskarriär varit med om att omhänderta kvinnans alla barn är hon den som har kvinnans förtroende. Och en man som inte vill ta emot hjälp, nu hemlös, paranoid, men inte tillräckligt sjuk för att tvångsinskrivas. I kväll vill ha han bostad på härbärke. Det får han, han har en stående biståndsbedömning. Om han tar sig dit innan de stänger. Och enkelrum kan han inte räkna med.

Klockan 22:15 Polisen ringer om en 16-åring tagen för cannabisinnehav. Förhör ska alltid göras med en vuxen närvarande men mamma vill inte komma och inte heller tillåta förhör hemma.

Klockan 23:10 Det skramlar av nycklar och plötsligt står en polis i dörröppningen. Vill förvarna om att en flicka rusat in i en mataffär och skrikit att hon är hotad till livet. Mamma och pappa kommer att tas in på förhör av polisen. En imam är iblandad.

Det blir Eva som en liten stund senare går över till polisen och är med när flickan hörs.

– Det är bra om vi får vara med från början så slipper hon dra det flera gånger.

Flickan berättar om hedersvåld, hur hon blivit fråntagen nycklar och mobil efter att ha sovit hos en kompis. Hur brodern satt sig på henne, pappan hållit hennes armar och mamman tryckt en kudde över hennes ansikte. Hur hon fruktat för sitt liv när hon i kväll i bilen fått höra att hon är en skam som ska kastas bort.

Mordförsök är brottsrubriceringen.

– De går ut hårt. Den kommer att ändras, säger Anette.

Föräldrarna är gripna, brodern anhållen i sin frånvaro. Flickan bor inte i någon av nordvästs kommuner utan hör till Stockholms socialjour. En lillebror finns, var han ska vara när föräldrarna sitter anhållna reds ut och ska följas upp. Norrortsjouren lovar göra Stockholmsjouren en tjänst och köra flickan till ett skyddat boende.

Det är mörkt och lite kallt så alkolåset i jourens bil kärvar. In mot stan, till en skyddad adress. Flickan är blek och samlad, frågar om man får röka på jouren. Ja, det finns en gård, vet Malin. Personal tar emot, överlämningen blir kort, det här är bara en transport, inte läge för att knyta an.

– I och med att hon är myndig finns helt andra handläggningssmöjligheter, konstaterar Malin.

Flickan som rymt från familjehemmet i Skåne är på väg hem dit igen. Mannen som AA-sponsorn ringde om fick aldrig något besök.

En vanlig jourväll är slut.

Anna Fredriksson

ordomening[at]hotmail.com

Socialjouren Stockholm i Nordväst är landets tredje största. Drivs av åtta kommuner gemensamt: Sigtuna (där personalen är anställd), Sollentuna (där jouren är placerad geografiskt), Solna, Ekerö, Järfälla, Sundbyberg, Upplands Väsby och Upplands-Bro.

Öppen mellan 16–02 alla kvällar. Två personer jobbar på vardagar, tre på helger. Efter klockan 02 har en person sovande beredskap i hemmet.

400 000 bor i kommunerna, i genomsnitt 30 ärenden per kväll. Hälften berör barn.